

Výskyt Vírusovej hepatitídy typu A v našom okrese

Vzhľadom na výskyt aktívnych ohnísk ochorenia Vírusovej hepatitídy typu A (VHA) by sme Vás chceli upozorniť na zvýšenie obozretnosti.

Pôvodcom ochorenia VHA je vírus hepatitídy A (HAV). U človeka spôsobuje vírusový zápal pečene, ktorý má dobrú prognózu, pretože väčšinou neprechádza do chronického štádia a človek sa uzdravuje po 2-4 týždňoch bez následkov. HAV vniká do tela najčastejšie ústami. Zdrojom a rezervoárom VHA je infikovaný človek, kontaminovaná voda a potraviny.

Najčastejšími klinickými príznakmi ochorenia sú horúčka, zvracanie, hnačky, nechutenstvo, malátnosť a nevoľnosť. Prítomné môžu byť bolesti končatín, svalov a zvýšená celková únava organizmu. V neskoršom štádiu sa ochorenie prejaví žltým sfarbením kože a očného bielka – žltáčkou. Inkubačná doba (je čas od vniknutia vyvolávateľa do organizmu po vznik prvých príznakov) je od 15 až do 50 dní.

Ochorenie patrí do skupiny chorôb nazývaných aj „choroby špinavých rúk“, prenášaných znečistenými rukami zo znečisteného prostredia. Hepatitíde typu A môžeme účinne predísť dodržiavaním zásad osobnej hygieny, umytie rúk po použití WC a pred jedlom. Ďalej odporúčame zamerať sa najmä na predmety, s ktorými prichádzate priamo do kontaktu (kľučky, splachovacie zariadenia vo WC, vodovodné batérie, kontaktné plochy v autobusoch, nákupné košíky a pod.). Aktívnou ochranou pred ochorením je tiež očkovanie.

Do prílohy Vám prikladáme letáčky so základnými informáciami o tomto ochorení, ktoré by mohli napomôcť pri realizovaní preventívnych opatrení. *Taktiež Vám chceme ponúknuť prostredníctvom nášho Oddelenia podpory zdravia a výchovy k zdraviu prednášky zamerané na Vírusovú hepatitídu typu A. Ak by ste mali záujem o tento typ prednášky kolegyně k Vám radi prídu ich odprednášať. Prednášku si môžete dohodnúť na telefóne číse: 0908 035 420, 057/4881 950.*

Hepatitída A

Hepatitída A sa označuje ako infekčná žltáčka alebo "**choroba špinavých rúk**".

PRÍZNAKY

- zvýšená teplota
- kašeľ, nádcha
- bolesť pod pravým rebrom
- únava
- vracanie, nevoľnosť, nechutenstvo
- žlté sfarbenie kože a očného bielka
- tmavý moč, svetlá stolica

PRENOS NÁKAZY

sa uskutočňuje fekálno-orálnou cestou napr.

- prehĺtnutím znečistených potravín, vody
- pri úzkom kontakte s chorou osobou
- znečistenými rukami

PREVENCIA

dôsledné dodržiavanie osobnej hygieny, predovšetkým hygieny rúk

- dodržiavanie čistoty v domácnostiach
- používanie zdravotne bezpečnej pitnej vody
- správna manipulácia s odpadmi
- očkovanie

OČKOVANIE

- odporúča sa najmä osobám, ktoré sú vo zvýšenom riziku nákazy
- nariaďuje sa osobám v priamom kontakte s VHA
- očkuje sa dvoma dávkami v odstupe 6 - 12 mesiacov
- účinnosť vakcíny proti VHA je veľmi vysoká

INFEKČNÁ ŽLTÁČKA TYPU A (Vírusový zápal pečene typu A)

Je to choroba špinavých rúk!

◆ **Pôvodca nákazy**

Žltáčku vyvoláva vírus, ktorý sa z nakazeného človeka (stolicou a močom) dostáva do vonkajšieho prostredia.

◆ **Prenos nákazy**

K nákaze môže dôjsť: Priamym kontaktom s chorým človekom;

Nepriamou cestou:

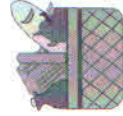
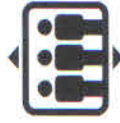
a) pitím znečistenej vody a jej použitím na prípravu nevarených pokrmov. Iným zdrojom nákazy sú odpadové vody, ktoré ak obsahujú vírus, môžu znečistiť zdroje pitnej vody;

b) potravinami, na ktoré preniesol nákazu chorý človek;

c) rôznymi znečistenými predmetmi (napr. príbormi na jedenie, riadom, spoločnou bielizňou, školskými pomôckami), s ktorými prišiel do styku nakazený človek.

◆ **Priebeh ochorenia**

Od nákazy až po objavenie sa prvých príznakov ochorenia môže uplynúť 15 až 50 dní. V tomto čase sa vírus z tela nakazeného človeka dostáva von stolicou a močom. To je nebezpečné kvôli šíreniu nákazy. Príznaky ochorenia sa spočiatku podobajú chrípke. Môže to byť nechutenstvo, trávacie ťažkosti, nevoľnosť, horúčka, bolesti hlavy, kĺbov, svalstva. Najčastejšie sa však začiatok ochorenia prejaví celkovou únavou a skleslosťou. Postupne prídu ďalšie prejavy, ako je tlak v hornej časti brucha – pod pravým rebrovým oblúkom, kde je uložená pečeň.

INFEKČNO ŠARGO NASVAĽIPEN VIČINDO A (BACILASKRO LABARDO LE BUKESKERO VIČINDO A)

Ada hino nasvaľipen na ča le melale vastendar!

◆ **Ko anel o nasvaľipen**

Le šargo nasvaľipen kerel avri o bacilis, so avel le nasvale manušeštar avri andro pašavipen.

◆ **Sar šaj chudas oda nasvaľipen**

O nasvaľipen šaj chudas: Le proste dromeha: o čaľavipen le nasvale manušeha;

Na proste dromeha:

a) te pijaha o džungalo paňi u te tavaha o chaben le džungale paňestar. Avreter zdroj os le nasvaľipnaskero hine o melale paňa, andre save te hino o bacilis šaj džungľaren o zdroja pre kalo žuži paňi;

b) le chabneha, andre savo o nasvalo manuš preandža o bacilis;

c) Averutnenca melale vecenca (o pribora pro chaben, le gratenca, le jekhetane lepedenca, le vecenca so kempel le čhavenge andre sikľardži), so avľa o nasvalo manuš andro čaľavipen.

◆ **Sar pes del avri o nasvaľipen**

Od kanastar chudaha o nasvaľipen dži anglune priznaky le nasvaľipnaske šaj predžal te 15 – 50 dživesa. Andro ada idejos o bacilis džal avri le nasvaleštar le kulenca te le muterenca. Ada igen namište, bo o nasvaľipen le nasvaleštar šaj chuden avre nipi. Sar šaj dikhas o šargo nasvaľipen: O nasvaľipen dičhol avisar e chripka. Šal hel hoj naši chas, o chaben amenge ačhel anglo jilo, nalačhes pes šunas, hin amen o horučki, dukhal amen o šero, o klubi, te o masa. Nekbuter o agor le nasvaľipeneske del pes avri sar o mardipen te phari vodi. Kotor kotoreštar aven anglal te avre priznaky, sar hino o kikiđipen andre upruno kotor andro per telo pravo pašvareskero bandaripen, jak hino o buko.

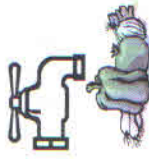
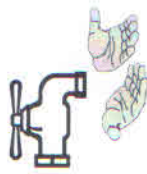
Ďalej je to nádcha, kašeľ, zápaly horných ciest dýchacích. Po niekoľkých dňoch sa dostaví zožltnutie pokožky, očného bielka a mäkkého podnebia v ústnej dutine – odtiaľ aj názov ochorenia „žltacka“. Stolica v tomto štádiu je sivožltá až sivobiela a moč je tmavo sfarbený. Vyskytujú sa aj také formy ochorenia, ktoré prebiehajú bez žltého sfarbenia. Pacient musí byť 1 – 2 týždne izolovaný na infekčnom oddelení v nemocnici. Ordinuje sa pokoj na lôžku a diéta.

◆ ***Opatrenia na zabránenie šírenia nákazy***

Ak chceme predísť nákaze alebo zabrániť jej šíreniu, je potrebné dôsledne dbať na:

- a) osobnú hygienu:
 - umývať si ruky s mydlom pod tečúcou vodou po použití WC, pred jedlom, pri každom kontakte s vonkajším prostredím (hromadná doprava, školy, pracoviská, obchody a pod.);
 - používať len vlastné hygienické potreby, napr. uterák (ten pravidelne vymieňať), zubnú kefku, mydlo a iné;
- b) hygienu potravín:
 - ovocie a zeleninu pre jedenie umyť pod tečúcou vodou;
 - dbať na dostatočne tepelné spracovanie stravy a hygienu stolovania;
 - deti viesť k tomu, aby v škole si navzájom neochutnávali desiaty a tekutiny pili len z vlastného pohára alebo vodovodu;
- c) hygienu bývania:
 - dbať o čistotu prostredia, v ktorom žijeme (doma, v škole a pod.).

Treba si starostlivo všimnúť príznaky u seba i iných a pri podozrení na nové ochorenie vyhľadať okamžite lekára.

Najspolahlivejší spôsob ochrany pred žltackou je očkovanie. Informácie o očkovaní môžete získať u svojho praktického lekára alebo na Regionálnom úrade verejného zdravotníctva so sídlom v Košiciach, na Odbore epidemiológie.

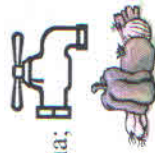
Paľis hino o nakhatos, chasabeen, labarde uprune droma palo dichos. Paľ o vajkeci dživesa šargol e cipa, o jakha u o kovlo than andro muj – vaš ada pes o nasvaľipen vičmel „šargo nasvaľipen“. O khula andro nasvaľipen hine šargošiva, šaj hen te parnošiva u o mutera hine kalosegne. Le nasvaľipen hin te ajse formi, kaj nadikhas šarga priznaki. Le nasvaľes musaj te izolimel pro 1 – 2 kurke pre infekčno soba andre špitala. O nasvalo mušinel te pašol pro hadžos, mušinel les te hel smirom te mušinel te chal dietno chaben.

◆ ***Sar keras hoj te namukhas le nasvaľipen dureder***

Te khamas hoj o nasvaľipen naavel kia amende, te hoj les te namukhas te džal dureder, mušinas te del merkišagos pro:

- a) amaro žužipen:
 - te tovel o vasta le sapuňiha te le paňeha sar avas andalo budaris, sar džas te chal, sar džas avri u avas pale (andalo autobusis, andale sikľardži, andale buči, andale sklěpa);
 - mušinel amen te hel amare higienicka veci sar o: ručnikos, (ručnikos hoj te hel sako džives žužo) e kefka pro danda, o sapuňis;
- b) o chabneskro žužipen:
 - o frukti te e žeľehina sar džas te chal mušinas te tovel avri le paňeha;
 - Te del pozoris hoj o chaben te hel mište tado u o chaben te hel andro žužipen. Le čhavenge te phenel hoj te nachan avreske o chaben (o desiaty) u o paňi te pijen andalo peskero poharis;
- c) o žužipen, andro kher:
 - te del merkišagos, hoj te hel amen žužes andro kher, kaj bešas (khere, andre sikľardži).

Te merkinel, či nane amen te varekas avreter o priznaki pro nasvaľipen u te dikhaha hoj avel nevo nasvaľipen te džal ko doktoris.

Nekfėder arakhiben sar te naarakhel pes le šarge nasvaľipnaha – te del pes te očkinel le doktoriske. Tumaro doktoris abo štatno sasťaskro ustavos Kašate pre Epidemiologia tumenge phenela sar te del pes te očkinel.

